

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

เพศภาวะและความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านวัฒนธรรม
การค้าปลีก

ผู้เขียน

นายเทวัญ ประจักษ์พนา

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สตรีศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง เพศภาวะและความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านวัฒนธรรมการค้าปลีก มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสร้างและผลิตซ้ำเพศภาวะและการแสดงออกของปีศาจป๊อปที่ปรากฏในร้านอาหารซึ่งได้ส่งผลให้เกิดการแบ่งงานการทำงานตามเพศภาวะ อคติทางเพศ กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศภาวะ

ผลการศึกษาพบว่า เดิมทีร้านอาหารถือเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นสำหรับสังคมไทย แต่การขยายตัวอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมซึ่งนำไปสู่การเกิดขึ้นของคนชั้นกลางได้ทำให้ร้านอาหารเริ่มมีการขยายตัวมากขึ้นเช่นเดียวกัน แต่ร้านอาหารยุคแรกๆ เป็นการดำเนินกิจการเองภายในครอบครัว ทำให้ยังไม่มีกคจี หรือการใช้ความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงมากนัก แต่ภายหลังจากที่มีร้านอาหารเพิ่มมากขึ้น และมีการแข่งขันในทางเศรษฐกิจตามระบบทุนนิยมในสังคมปัจจุบันสูงขึ้น การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง การคุกคามทางเพศและการเอาเปรียบทางเพศสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในร้านอาหาร ผ่านทางนโยบายทางการตลาดและวิธีการบริหารจัดการ เช่น เมนู การแต่งตัวและการแบ่งงานของพนักงาน เป็นต้น

อาหารจากที่เคยเป็นแค่ของกินเพื่อการมีชีวิตรอดถูกทำให้กลายมาเป็นสินค้าและบริการที่ถูกนำมาแลกเปลี่ยนค้าขายเพื่อความพึงพอใจ ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงถึงอำนาจและความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชาย หรือเพศภาวะ ชนชั้นและอายุที่ปรากฏให้เห็น โดยการตั้งชื่อเมนูให้แปลก แต่มีลักษณะกคจีทางเพศหรือทำให้ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ เพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้า เช่นเดียวกับการแต่งกายของพนักงานที่มีความแตกต่างกัน โดยผู้หญิงถูกคาดหวังให้แต่งตัววาบหวี ด้วยเสื้อผ้าน้อยชิ้นเพื่อดึงดูดลูกค้า ส่วนการแบ่งงานกันทำที่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่โดยอาศัยความแตกต่างแห่งเพศสรีระอย่างชัดเจนก็ล้วนเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมและการสร้างความเป็นหญิง-ชาย และปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มคนต่างๆ ที่เกิดขึ้นก็เป็นไปในลักษณะที่ผู้ชายเอาเปรียบทางเพศ กคจีหรือใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงทั้งทางตรงและ

ทางอ้อม โดยที่ผู้หญิงเองสยบยอมโดยไม่รู้ตัวหรือถูกสอนให้ยอมรับการเอาเปรียบทางเพศเหล่านั้น เพื่อรักษางานเอาไว้

จากรูปแบบของความสัมพันธ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในร้านอาหารได้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและพฤติกรรมในการบริโภคจากการบริโภคอาหารเพื่อการมีชีวิตรอดมาเป็น การบริโภคบรรยากาศ การบริการและ/หรือเพศวิถีของผู้หญิงในร้านอาหาร โดยการทำให้ผู้หญิง เป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของการบริโภคของกลุ่มลูกค้าผู้ชาย เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของกลุ่มนายทุน ที่เป็นเจ้าของร้านและเป็นผู้ชายเช่นเดียวกัน อีกทั้ง “ปรากฏการณ์ทางสังคม” ที่เกิดขึ้นในร้านอาหาร แห่งนี้มีใช่เป็นเพียงเรื่องธรรมดาสามัญเท่านั้น หากแต่เป็น “ปรากฏการณ์” ที่แสดงให้เห็นถึง กระบวนการสร้างและผลิตซ้ำเพศภาวะ ซึ่งทั้งหมดนั้นเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากสังคมนิย ะบอบทุนนิยมปิตาธิปไตย

นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างและผลิตซ้ำเพศภาวะแล้ว “ปรากฏการณ์” ที่ เกิดขึ้นในร้านอาหารแห่งนี้ยังได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานกันทำตามเพศภาวะกับผลที่ตามมา เช่น อคติทางเพศ ภาพลักษณ์ประจำเพศและการเอาเปรียบทางเพศภาวะ

ผลของการศึกษานี้คาดว่านอกจากจะช่วยให้เห็นถึงกระบวนการสร้างและผลิตซ้ำเพศภาวะ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางเพศภาวะที่ปรากฏในวัฒนธรรมการดื่มกินแล้ว ยังจะเป็น ประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจกับสตรีศึกษาและระบอบทุนนิยมปิตาธิปไตย ทั้งในด้านการทำให้ สตรีศึกษามีความรู้เกี่ยวกับปิตาธิปไตยและรูปธรรมของการปรับเปลี่ยนไปตามวิถีการผลิตที่ เปลี่ยนไปของปิตาธิปไตยที่ส่งผลให้เกิดการกดขี่และขูดรีดทางเพศภาวะและการช่วยกระตุ้นให้เกิด การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายใต้สังคมนิย ะบอบปิตาธิปไตยมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะ นำไปสู่การผลักดันให้เกิดขบวนการต่อสู้ของผู้หญิงไทยเพื่อสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคใน สังคมต่อไป

Thesis Title	Gender and Power Relations Through Drinking and Eating Culture
Author	Mr. Tewan Prajuckpana
Degree	Master of Arts (Women's Studies)
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Dr. Attachak Suttayanurak

ABSTRACT

This study, “Gender and Power Relations through Drinking and Eating Culture” is aimed to investigate the construction and reproduction process of gender and the manifestation of patriarchy that occurs at the restaurant, and this eventually has an impact on gender division of labor, gender bias, and gender power relations.

The study reveals that initially dining-out at the restaurant is not innate to Thai society. Yet, the contemporary capitalist economy spurs the growth of the middle class and eventually encourages the dining-out culture. At the early stage, the restaurants were privately owned and exclusively family-operated. Any practice of sexual oppression and harassment, thus, was rare in these types of dining establishments. However, as time passes, the increase in the numbers of restaurants and the competition among the establishments themselves, lead to various forms of sexual harassment and oppression of the female sex. The gender-insensitive marketing policy and management in the forms of peculiar names of dishes, the “sexy” dress code and gender division of labor are the cases in point.

Food, a staple of life, has been turned into commodity and service for pleasure. Food has also become an embodiment of power and power relations. Through “sexy” dress code of the waitresses and sexually oriented names of dishes offered at the restaurant, women working for restaurants are debased and objectified as sexual objects, catering specifically for pleasure of clients. The sexual division of labor is ostensibly based on the biological differences between male and female sexes and also on the socialization. The interaction among those working for establishment reflects male dominance over the women, the oppression of violence against women and the subjection of the women both direct and indirectly. In addition, the women

themselves submit to such sexual exploitation, either not knowing or being trained to accept it as to keep the jobs there.

From all forms of relations shown at the restaurant, the changing pattern and consumption behavior are revealed. Food taking as a necessity in living has been changed to consumption of ambience, service and/or sexuality of women at the restaurant. All these are done through objectifying women and turning them into sex objects for pleasure and benefits of the restaurant's clients and undeniably for the utmost benefits of the restaurant's owners. In addition, this "social phenomena" occurring at the restaurant is not an ordinary event, yet a "phenomena" that reflects the construction and the reproduction of gender through capitalist economy.

The "phenomena" not only reveals the reproduction process of gender, but also displays the impact of sexual division of labor on women working at the restaurant. This can be seen from gender bias, gender stereotype, and gender exploitation of waitress and female employees working at the restaurant.

The study is also aimed to provide better understanding of power relation, capitalism in the patriarchal society, and a concrete form of change in mode of production. It is finally aimed to encourage a further study on power relations within a patriarchal society and to spur the Thai women's movement fighting for their rights, freedom, and equality within Thai society.